

Вікторія Спесивцева: «Прекрасно почуваю себе в різних естетиках»

Вікторія Спесивцева — українська актриса театру і кіно. Закінчила акторський факультет Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка-Карого (майстерня Леся Танюка). Основні театральні роботи: Кармен («Кармен»), Національний академічний драматичний театр ім. І.Франка, Ірина («Три сестри», там само), Настасья Філіповна («Ідіот», там само), Лаура («Батько», там само), Офелія («Гамлет. Сні», Харківський державний академічний драматичний театр імені Т.Г. Шевченка), Наталя Петрівна («Місяць кохання», там само). Знялася в фільмах «Мамай» (реж. Олесь Санін) та «Атлантида» (реж. О. Павловський).

■ Вікторія Спесивцева у фільмі «Мамай». Режисер Олесь Санін.

— Пані Вікторіє, чому ви, штатна актриса театру імені І.Франка, сьогодні переважно працюєте в Харківському театрі?

— Насправді мене туди запрошують лише в певні вистави Андрія Жолдака: «Місяць кохання» (за Тургенєвим) і «Гамлет». Я приїжджаю до Харкова раз на місяць, так само, як і Андрій Кравчук, який виконує роль Гамлета. А живу і в основному працюю в Києві.

— Естетика Жолдака і його методи роботи помітно відрізняються від інших режисерів. Як ви відчуваєте ці відмінності на практиці?

— Естетику Жолдака я дуже добре розумію. Андрія зараз найбільше цікавить саме візуальний, пластичний план, і він обирає акторів, які йому зовнішньо підходять. Пластичний жанр, балет, танець близькі мені з самого дитинства. Я ніколи не думала, що як актриса колись зможу виявити себе з цього боку. А внутрішньо наповнити образ мені допомагає робота в психологічному театрі. В театрі ім. І.Франка я залюбки граю в кількох традиційних виставах і в «Кармен» Андрія Жолдака, що, як на мене, також є досить традиційною. Взагалі я прекрасно почуваю себе в різних естетиках.

— На прес-конференції Андрій Жолдак говорив про свою концепцію актора без віку, статі, національної приналежності. Як ви особисто розумієте ці настанови?

— Це умовно. Те, що говорить Андрій, не варто сприймати буквально. Він мислить образно, асоціативно. Вислів «актор без віку, без статі...» означає: якщо актор може грати тему, якщо він пластично і фізіологічно готовий до того, щоб виконати задуманий рисунок, то названі характеристики не мають особливого значення. Скажімо, роль Гамлета у Жолдака може виконати як актор, так і актриса, адже це загальнолюдська тема, яка хвилює і чоловіків, і жінок.

— Що для вас — ідеальна роль?

— Окрім цікавого пластичного рисунка роль повинна мати гарний текст і такі зони, де актор міг би прожити й сказати те, що йому болить, виявити свій біль через роль. Це завжди буде цікаво глядачеві. Я сподіваюся, що колись Андрій створить виставу, яка буде саме такою, як мені в ідеалі хотілося б. Не знаю, чи буду я там грати, але я з приємністю подивлюся таку виставу, навіть якщо він зробить її без мене.

— Чи знаходите ви ці особливі «зони болю» в ролях, які виконуєте тепер?

— Намагаюся, але не завжди виходить.

Хоча можливості для цього є. Адже робота з Андрієм Жолдаком передбачає співтворчість. Добре, коли і актор, і художник, і сценограф творять виставу разом. Це дає блискучі результати. Андрій ніколи не має завчасно якоїсь чіткої незмінної структури, щоб безапеляційно сказати: «ти станеш тут, а ти — ось там». Репетиції для нього — постійний творчий пошук. І чим цікавіший актор, чим більше в нього своїх пропозицій, тим краще. Андрій завжди відгукується.

— Чи є межа, якої ви в своїй професії не перейдете навіть за великі гроші?

— Звичайно, межа є. І справа не в грошах. Я — людина дуже фанатична. Стаю одержима роллю, і не існує того, чого я б не могла зробити. Але в мене є суто людські критерії. Я — мама двох дітей і для них повинна зберегти себе здоровою у фізичному й психічному плані. В мене досить чутлива, вразлива психіка. Раніше мене нічого не стримувало. Іноді роль мене настільки захоплювала, що я переставала бути самою собою. Але ґрунт, який я тепер маю, — моя сім'я, діти, тримає мене дуже міцно. Це дає мені своєрідний захист, поштовх до самоконтролю. А від усіх хвороб, як казав хтось із великих людей, нас захищає контроль над собою.

— Від театральної роботи ви прийшли в кіно.

Наскільки складним був для вас цей перехід?

— Я б не сказала, що прийшла в кіно після театральної роботи. Адже в акторів, як відомо, це відбувається паралельно. Одна робота весь час перетікає в іншу. В ідеалі не повинно бути великих пауз. Скажімо, тепер у мене все розписано на півроку вперед. Нехай мені буде складно, але я щаслива, що маю творчі плани. Так склалося й тоді. В мене була відпустка, за період якої я встигла знятися в двох фільмах. При цьому театр у мене завжди залишається на першому місці. Я не працюю ні на телебаченні, ні в рекламі, ні на озвучках, для мене існує тільки сцена. Але кіно — вид мистецтва, який я дуже люблю й ціную. Робота з цікавими режисерами завжди приваблює. І коли Олесь Санін запросив мене в «Мамая», я захопилася цією ідеєю. Було дійсно дуже цікаво. Ніхто не думав ні про гроші, ні про інше життя, всі просто жили цією картиною. Олесь — дивовижний режисер, прекрасна людина. Робота з ним дала мені передусім досвід. Досвід надзвичайно важливий для мене як для актриси. Це те, що допоможе за будь-яких обставин, адже ніхто не знає, що буде завтра. Я не хвилююся ні за славу, ні за гроші. Все це прийде, якщо судилося. А досвід — це те, що набувається поступово, те, що потрібно брати кожного дня, з кожної вистави, кожної роботи в кіно. Навіть коли все складається не так, як я хочу, я заспокоюю себе тим, що набула досвід, не тільки професійний, а й людський.

— Фільм «Мамай» побудовано на епічному матеріалі. Чи викликало це складнощі у вашій акторській роботі?

— Річ у тім, що це був мій дебют у кіно. Я повністю довірилася режисерові, оператору й намагалася розчинитися в цьому матеріалі. Все, що є в мені, в моїй особистості, мій духовний, душевний стан, — видно на екрані. Можливо, якби грала більш професійна актриса, це було б інше кіно. Важливий ступінь довіри до автора. Адже «Мамай» — це авторський фільм, так само, як театральні роботи Андрія Жолдака є авторськими виставами. Якщо я не вірю в те, що він пропонує, нічого не буде.

— Які ваші враження від зйомок «Мамая»?

— Це було ніби сон, який пролетів дуже швидко, про який згадуєш із величезною насолодою. Люди, зайняті в цьому фільмі, всі без винятку були мені приємні. Не було жодної антипатії. Коли працюєш в таких умовах, сам процес важить навіть більше, ніж результат. Тому якби навіть картина, не дай Господи, вийшла

не дуже вдала, я була б задоволена просто тим, що зустріла прекрасних людей. Це якась частина життя, яку я не прожила даремно.

— Чи впливають зіграні ролі безпосередньо на ваше життя?

— Впливають ролі, які я граю протягом довгого часу. Наприклад, Кармен, різні графині, Лаура з «Батька» Стріндберга. Інколи помічаю, що говорю текстом своїх ролей. Але тут знову вступає момент самоконтролю й розуміння професії, це дуже важливо, щоб не втратити свого внутрішнього я.

— Тобто має бути чітка межа між персонажем і особистістю актора?

— Безперечно. Її не повинно бути в процесі створення вистави, коли ти повністю віддаєшся ролі й взагалі не зрозуміло, чи ти ведеш роль, чи вона тебе веде. Але коли вистава зіграна, коли зафіксована певна форма, потрібно виокремитися. Іноді дуже корисно, як це практикує Андрій Жолдак, дивитися свою роботу на відео. На екрані бачиш себе збоку, а коли граєш на сцені, просто «встрибуєш» у певну модель.

— Пані Віко, ви — одна з небагатьох актрис, які можуть сьогодні похвалитися великими творчими планами. Розкажіть, будь ласка, що на вас очікує найближчим часом?

— Передусім гастролі, причому на такі серйозні фестивалі, куди українські вистави майже ніколи не виїжджали. Ви ж знаєте, що таке фестивалне життя — приїжджають люди, які відбирають вистави, тебе або запрошують і на наступний рік, або більше не запрошують. Це дуже гостра конкуренція. Є світові фестивалі, які запрошують вистави Андрія Жолдака вже кілька років поспіль. Це «Сібіу», який тепер вважається центром театального відродження в Румунії (постановка «Отелло», яку Андрій там здійснив, отримала приз як найкраща вистава, «Гамлет» — приз глядацьких симпатій), це французький фестиваль у Греноблі, куди вже їздили Андрієва вистава «Ідіот», його черкаська постановка «Одруження», а цього разу їде «Гамлет», це також Міжнародний шекспірівський фестиваль у Польщі, в якому беруть участь сучасні постановки Шекспіра, до списку яких потрапив і наш «Гамлет». Крім того, нас запросили на амстердамський театральний фестиваль, про який я поки що мало знаю, планується поїздка на цікавий фестиваль у Кишиневі, гастролі до Севастополя та багато іншого. Поза тим я планую зіграти роль Рити в кінофільмі «Овод», який замовили китайці, щоправ-

■ Вікторія Спесивцева та Анатолій Хостікоєв у виставі «Кармен». Режисер Андрій Жолдак.

да, угоди ще не підписано. Це що стосується роботи. Але на фестивалях я ще й зможу подивитися дуже багато різних постановок молодих режисерів, а це — неоціненний досвід. Мало хто з акторів, режисерів, критиків сьогодні має таку можливість. Я вважаю, це велика проблема. Якби наші фахівці могли більше їздити по світу, дивитися й порівнювати, вони б краще оцінили ситуацію в українському театрі. Гадаю, слід радіти, що в Україні є такий Андрій Жолдак, який ставить дійсно сучасні спектаклі. Може, його нелегко зрозуміти, але ж не всі зрозуміли, скажімо, живопис початку ХХ століття, який згодом став класикою. Відомий французький критик Джордж Баню, румун за походженням, який вивчає театральне мистецтво Східної Європи, цілий розділ своєї книжки присвятив Театру ризику, де приділив дуже багато уваги виставам Жолдака.

— А що таке Театр ризику?

— Театр ризику — це широке поняття, яке означає дуже своєрідну режисуру, драматургію, сценографію, роботу з актором і з матеріалом. Це авторський, експериментальний театр. Джордж Баню, який вже два роки стежить за творчістю Андрія, приїжджає майже на всі його постановки, з радістю бере його вистави за ілюстративний приклад Театру ризику. Для того, щоб краще розібратися в цій теорії, може, краще почитати його глибокі аналітичні статті. Близькі до Театру ризику такі світові режисери, як Маргаллер, Боб Вілсон, Саша Валь та інші. Прекрасно, що цей напрям розвивається і в Україні.